

Lépcsők

Deák Ferenc

Emilben élt a legerősebben a vidék sivársága, darabossága, ő tudta igazán lelke legmélyén, hogy a kőtenger félelmetessége lassan, de erőszakosan tör be az emberi lélekbe, és ahelyett, hogy az ottlévő szépet nemesítené, ahogyan azt a tenger, az igazi kék, hullámzó tenger teszi, magábanhordva az ezer és ezer szép mélységi csodát, hátborzongatóan ringatja és szólatatja meg a poézist egyidőben, ez a félelmetes, kopár, szürkés karszt még a kiáltást is visszaveri, és csupán sasokat, egereket, kígyókat rejt repedéseiben. Emil, a sánta kislegény, a tóparti halászfalu nyomorék vízörzője érezte ezt igazán, de elmondani sohasem tudta volna, hisz a szó oly gyatra, oly buta, egyszerű, hogy amit ő érzett, azt nem lehetett feltárni vele. Amikor a kanyargós hegyi ösvényen a Fekete Sella felé igyekezett reggelenként, amikor a vörös, ijesztő keleti ég már fújta a pattogó sziklákra az örökös, szikkasztó, szárító szelet, amikor botja egyre nyikorgott az apróra taposott szürke kötőrmelékeken, akkor Emilben megindultak a nagy csaták. Érzései és gondolatai oly erővel nyűgözték le lényét, hogy néha könny perdült ki szeme sarkából. Min-

den, minden reggel így indult a nagy néma felfedezések felé, és minden reggel határozottabban érezte a kövek komokosságát és furcsa kellemét. A forró szél, mely éjszakánként csendesül, úgy kiszáritotta a gyermek haját, hogy szinte szállt már, mint a toll, mint a füst.

Amikor fölért az Ördögnyeregbe, leült egy kőre, és hosszan nézte az alant elterülő vidéket. Nézte az otromba kőházakat, a feketén csillogó tavat, melynek peremén pár halászbárka ücsörgött. Nézte a halvány lombú ecet- és olajfákat. A sánta kis vízörző hosszan elidőzött, és botjával kapirgálta a szürke törmeléket. Azon gondolkozott, hogyan került ide a falu, honnan zuhant ide ez a néhány ház, honnan folyt ide a tó fekete vize. És úgy gondolta, hosszú idő telt el, mire a víz összegyűlt a házakat fölépítették, és hogy itt emberek élnek, ez valami büntetés, valami borzasztó büntetés.

Botja mellett kígyó kanyargott el, pici szemeit megvillogtatta a vörös sugarakban, melyek már narancssárgába koptak az ég közepén. Emil hallani vélte most is, mint minden reggel, a kígyó vidám dalát.

*Békés az ég, s a szél a kőbe nyúl
Böröm tarkaságát darázs csodálja
Gyere utánam görbe, hűs utamon
Vagy repülj mérészen, mint a sas
Bántani nem fog senki, nem, nem, nem
[hagyom]*

Emil továbbindult. Az Ördögnyereg után az ösvény meredek sziklák közt futott egész a Fekete Sellőig. Már nem láthatta többé a feketén csillogó tavat, sem a kőházakat, és most, amikor enynyire egyedül maradt, egy kicsit megrettent, kicsit félt a magánytól. Ezen az útszakaszon ébredt fel benne újra és újra a bátorság is, a bátorság, hogy magányában kamtárt vessen a csintalan idő fejére. Hogy rendet teremtsen magában is és maga körül is, mert rájött, hogy tulajdonképpen ott lenn, az emberek közt van nagyon egyedül. Mekkora bátorság! Más talán aludt volna, minden bizonnyal aludt volna Emil helyében. A falu egyetlen ivóvízforrása a Fekete Sellő volt, de olyan lassan szívárgott a medence fenekéből a víz, hogy egész napra volt szükség, amíg összegyűlt annyi, hogy mindenki meríthetett egy-két korsóra valót. Emilnek, a falu sánta kis legényének sehol sem vehették hasznát, hát rábízták a vizecske őrzését. Azt soha senki sem kérdezte, kítől is kell őrizni a vizet, milyen veszély is fenyegeti a Fekete Sellő természetes medencéjének lassan gyülemelő tartalmát. És valójában senki sem vette komolyan ezt a munkát, csupán Emil, aki sohasem mert arra gondolni, hogy az emberek tréfából vagy rosszszájúságból küldik erre az őrségre, nem gondolt arra, hogy az emberek ott a faluban boldogabbnak érzik magukat, ha elfeledhetik, hogy létezik egy nyomorék is a környezetükben. És számára egyre nagyobb fontossággal bírt a megbízás, a bugyogó életnedv őrzetése. Amikor a halászok kora hajnalban, evezőikkel vállakon, halászni mentek vagy halászatból jöttek, Emil botjára kampózta nyomorék, sátnya lábát. Tudta, hogy fönt az Ördögnyeregnél találkozik a keskenytestű, hosszú, csillogó szemű kígyóval, és utána fog majd ballagni egész a Fekete Sellőig, ahol az gyorsan eltűnik. A kígyó igyekezett mindenáron megszerettetni vele a kővek némaságát, a halványkék eget, a kígyó volt tulajdonképpen az egyetlen igazi barátja, és a kis dalit Emil mindig hallami vélte, érezte bensejében, s ha jókedve volt, ő maga is dúdolgatta. Néha elmosolyodott. Azt gondolta ilyenkor: Ha te, kis kígyó nem jelentkeznél reggelenként fön­n az Ördögnyeren, el-

csodálkoznék és kételkednék, hogy jó úton járok-e. S mikor végre megérkezett a Fekete Sellőre, valami végtelen nyugalom ereszkedett egész lényére, s ha mégis nagy ritkán nyugtalanította valami, az a magas, halványszürke hegygerinc és a selymes, kék ég volt. A Fekete Sellő egy kanyonszerű mélyedésben húzódott meg, melynek kijárata az Ördögnyereg felé nyílt, és a mélyedés legvégén, benn, ahol meredek sziklák fogták körül, itt „született a vizecske”, ahogyan azt az emberek mondták.

Emil egy napon valami barlangszerű nyílást vett észre fönt, az egyik sziklafal közepetáján. Sötét, kerek horpadás volt az, melyhez ép, egészséges ember egy kis mehézséggel följuthatott volna, de Emil, a nyomorék vízörz­ő lépcsők nélkül bajosan. Emil naphocszat nézgette a barlang titkos, tátogó száját, és érdekességet sejtett odafönn. Szőke, száraz haját egyre kavargatta, lengette a forró szél, és akkor, akkor egy perc alatt tisztán látta a célt. Másnap feszítővasat és vésőt csempézett ki otthonról, és megkezdte a lépcsők vágását. Amikor három fokot elkészített, egyszerre világos lett előtte, hogy ott fönt mohán kívül semmit, de semmit nem fog találni. A józan gondolkodás melegtő, bensőséges érzése öntötte el. Igen, így, pontosan így kell mindig mindent végezni. Előzőleg józanul megfontolni mindent. De ahelyett, hogy munkáját félbeszakította volna, végtelen higgadt­séggal folytatta. És ha már nem is várt csodát, érdemesnek tartotta megbizonyosodni arról, hogy odafönt mohán kívül valóban semmi más nem várja. Amikor pedig belefáradt a munkájába, a medence peremére állt, és a körhulámoktól barázdált gyülemelő vizet bámulta. Ilyenkor fülében valami hatalmas suhogás, ezer és ezer kisebb-nagyobb vízesés zuhogása ébredt. Nagy, szomorú, dióbarna szeme előtt színes halacs­kák fickándoztak, tátogtak. Emberekről sohasem álmodozott, csak vízről, halakról, állatokról. Hisz ő csak azokat az embereket ismerte, akik lenn, a kőházakban élnek, akik mogorvák, fekete bőrük a széltől kirepedezett, csak azokat az embereket ismerte, akiknek büszkesége olyan volt, mint a fanyar, éretlen gyümölcs, és akiknek a szívben a szeretet éppoly darabos, kemény, konok, mozdulatlan, mint a kőtenger. Azok az emberek a tő locsogásából, a halak fickándo­zásából, a gyík és a kígyó barátságos tekintetéből nem tanul­tak, és nem akartak tanulni. De embe-

rek voltak, akikhez ő, Emil, szorosan hozzátartozott, akiket egy kicsit szeretett, sőt néha bámulta is őket. Bár olykor, ha valami visszás dolgot tettek, mint például az özvegyek elűzése, Emilt bántotta a lelkiismeret, mindamellet, hogy igyekezett igazolni őket. S ha teljességében föl akarta mérni, megrágni újra taglalni az egészet, kicsi értelme úgy belefáradt, hogy a fejfájás napokig kínozza. Es borzadt ettől a viszázságtól, ettől a mindenkit egyézer tevő fáradt közömbösségtől. Megborzadt és az volt az érzése, hogy a kegyetlenség és az embertelenség határán libeg az egész falu. Nem tudott semmi szépet, nagyszerűt felfedezni ezekben a barnaszöld, és kékszemű, széles járomcsontú, szárazbőrű, keskenyajakú emberekben. Félelmetesen egyformák voltak, félelmetesen erősek és félelmetesen nyugodtak. De ő hozzájuk tartozott, és egy pillanatra sem mert arra gondolni, hogy szíve legmélyén nem szereti őket. Itt, ha valami elindult saját útján, az ellen senki se szólt. Itt mindennek be kellett fejeződnie, meg kellett történnie. S ha metán ezt a folyamatot meg is akadályozta valaki vagy valami, az egész falu, mintegy varázsütésre, különös izgalomba jött. Így volt ez a születésnél, a gyilkosságnál és a vízbefúlásnál is. Titkos erőtlenség és titkos erő volt ez egyszerre, és Emilben mint valami borzasztó törvény él, amiről csak töprengeni tudott, de se szólni róla, se ellene fordulni nem. Az emberekről sohasem álmodozott. Csak zúgó erdőkről, vizesésekről, halakról, sasokról, denevérekről. És nem tudta, nem akarta tudni, hogy az emberek boldogabbak, ha ő nincs a környezetükben. S ezért jó étvágyal rágt a kiérdemelt szárított halat. Az időt mégsem hagyta üres kézzel továbbfutni, hanem minden másodpercet álmodozással töltött ki. S az álmok furcsa kulisszái mögött ott élt talán őszintebben és tisztábban, mint bárki másban. A tettvágy, a munkakedv. A lépcsőzet egyre merészebben ívelt fölfelé. Emil feszítővása kifényesedett, a Fekete Sellő pedig megtelt kopácossággal. Szinte zengett az egész kőtenger azoktól az apró csattanásoktól, és a gyilk, a denevér, a sas nem tudta elképzelni, hogy itt valami történik, valami új történik. És hogy ezt az újat éppen a kis sánta vízörző vésőjének csattogása jelenti.

Emil egy napon megérezte, hogy a barlang már közel van, és a munkának

vége lesz. Pedig ő talán már nem is a barlanghoz érzett vonzódást, hanem a magasság iránt, a kiépített szép úthoz, mely fölivel egész az égig. Igen, egész az égig. És a tizenöt éves legényke szíve ilyenkor megtelt boldogsággal, és szinte repült a gyönyörűség szárnyaiban. Repült fölfelé, mint a sas, repült fölfelé, szembe a forró széllel. Tizenöt éves legényke volt ő, tizenöt éves, tiszta szívű, kis, szelid vízörző. És álmodozásába késő délután mindig beleerontott a falu feketébe öltözött asszonyküldöttsége. Ő fent ült a lépcsőzet tetején, és dühösen vagy büszkén nézett alá a fekete csoportra. Azok ott lent kajánul vihogtak, amikor meglátták Emilt a lépcsőzet tetején. De nem bújta össze, és nem sugdolóztak, hanem egyszerűen, ahogy ez itt szokás, azt mondták: Ez a gyerek meghülyült. Emilt nem bántotta ez a kijelentés, hisz úgy érezte, ő több, mint azok odalent, ő hatalmasabb, mint bárki más, bolondság lenne adni az epés szavalkra.

— Mondd, Emil, hova vezet a lépcsőzet? — kérdezte egyszer a halászfalu legszebb lánya, Tea.

— Hozzám... — válaszolt csendes nyugalommal Emil a sánta legényke. Nagy dióbarna szeme felizzott, és kis hallgatás után így folytatta:

— Ha majd a hegyek tetejéig építem, akkor is hozzám vezet, hisz én leszek az utolsó fokon... S ha ott leszek, akkor az égből leszek... — mondta. — Ott fenn a szürkéskek égből. Amíg itt oly forrón fúj a szél, ott fönt hús szellő lengedez, ott kinyújtózhatom és repülhetek, mint a madár. Onnan láthatom a kék tengert, ott én leszek az úr. A kis úr. De itt, a Fekete Sellőn csupán a vizet őrzöm nektek, és száraz halat rágcsálok.

A leány elámult a kislegény szavain. Elámult, hisz ilyesmit soha senkitől sem hallott. Az embereket nem érdekli sem a magasság, sem a mélység, semmilyen távolság. Csak a tó, a halak, az ivóvíz, a bor. Az emberek bolondságnak tartják innen elmenni, és ha metán valaki dühében olyasmit mond, hogy innen menekülni kell, erről az átkozott helyről, akkor annak tényleg el kell menekülnie, mert valami csodálatos erő egy éjszakán összezúzza csónakját, házat lassan ledönti, szőlejét kitépi, fáit kivágja. És a falu hallgat, senki se szól, s ebben a némaságban van a különös bosszú minden magyarzata.

Tea, a falu legszebb lánya, most elámult, és igazán nem tudta úgy érteni az egészet, mint egy örült, egy hülye



Acs József szbvegrajza

mondókáját. Ő, Tea, tizenhat éves volt, és oly szépen hangzott számára az a szó, hogy repülni. És íme, ez a nyomorék hisz benne, hogy ott fönn a hegygerincen a hegycsúcson friss, tiszta szellő lengedezik, és az ember kinyújtózhat, és repülhet, mint a sas. Gömbölyödő mellei egyre hevesebben hullámzottak, és már szinte belefájdult a nyaka a föl-felé nézésbe. A fekete küldöttség már visszafelé igyekezett, s eleje már arra, az Ördögnyereg körül lengette fekete szoknyáját. Tea, a falu legszebb lánya is fejére emelte a korsót, és elgondolkozva az asszonyok után sietett.

Emil boldog volt. Végtelenül boldog volt hisz valakit érdekelt, mit csinál ő, a sánta vízörz. Valakit mégiscsak érdekelt az ég, a repülés és ő, a sánta Emil. Most már egyre biztosabb volt a dolgában. A lépcsőfokok egyre szebbek, arányosabbak lettek. A véső biztosabban fordult neki a kőnek. Emil haja tele volt kötőrmelékkel, kőponnal. A barlangot már rég maga alatt hagyta, és úgy érezte, hogy a hegycsúcs, habár lassan, de közeledik. És alig várta, alig várta már, hogy az asszonyok késő délután megjelenjenek arról, az Ördögnyereg felől, és föntről leste, jön-e Tea, a legszebb lány. És Tea jött. Szép csipője ringott, lengett fekete szoknyája, fehér inge kivillant fekete réklíje alól. Emil valami különös izgalmat érzett magában. Valami megmagyarázhatatlan

belső tűz lobogott fel benne ilyenkor. És várta, hogy Tea kérdezzen, vagy szóljon hozzá. S a kissé tört hang onnan lentről úgy cirógatta, csiklandozta fülét, mint mikor fűbe fekszik az ember, s egy fűszál végigsimítja.

— Emil... fáradtságos munka ez? — kérdezte egy nap Tea.

— Nem, nem! Észre sem veszem. Hisz a gondolatok úgy meglepnek, hogy kezem már csak magától dolgozik és a lépcsőfokok szinte észrevétlenül születnek. Néha még éhségemet is elfeledem, és csak csinálom, és csak csinálom. Mondom neked, hogy így nagyon könnyű dolgozni. Amikor valamiben biztos vagy, amit szívből csinálsz, az megy, mint a karikacsapás. Gyere föl... Vagy ne, me, ne most! Majd ha elkészül a csúcsig. Igaz, addigra sok, sok nap eltelik, s talán te akkorra már nem is akarsz repülni, mint a madár. Mert úgy érzem, most még szeretnél te is kinyújtózkodni és repülni fönt, ahol hűs szellő lengedez, ahol érzed távoli, nagy fenyőerdők lassú zúgását, ahol hallod a tenger locogását, ahol minden végtelen minden szép és minden jó, mint a madár, mint a hold, mint a kígyó, mint a darázs.

Az asszonyok már megint messze elhaladtak, de Tea nem indult még. Leült a medence szélére és nézett föl Emilre, a sánta vízörzre. És most teljesen elfeledte, hogy Emil sánta. A le-

gényke-kis-szünetet tartott, aztán, ész-bekapva, így folytatta:

— El is feledtem megmondani, hogy van nekem egy éneklő kígyóm. Minden reggel vár rám az Ördögnyereg-nél, és előttem fut egész időig, s közben ezt éneklí:

*Békés az ég, s a szél a kőbe nyúl
Bőröm tarkaságát darázs csodálta
Gyere utánam görbe, hús utamon
Vagy repülj merészen, mint a sas
Bántani nem fog senki, nem, nem, nem
[hagyom!]*

Tea szeme könnyel telt meg. Arca kipirult és mosolygott.

— Szép — mondta a lány. — De hisz a kígyó...?

— Ó... igaz, igaz, jómagam sem vagyok biztos benne, hogy ő énekel-e, vagy csak én képzelem be magamnak az egészet. De úgy tűnik, mintha halálam vékonyka hangját. Olyan sejtés ez, mint amikor érzed, hogy talpad alatt a kő meghullámzik. Vagy otthon, ha egyedül vagy, és felnyög a szekrény. A kígyó minden reggel megvár, és ott kanyarog előttem egész időig, és itt szégyenlősen elbújik. Ne! Ne mondd azt, hogy ütsem agyon, ne mondd azt, hogy megmarhat... Ő nem bánt engem. Olvann barátságosan csillognak picis szemei, hogy az ember szíve jókedvvel telik meg, és sokszor allig tudom magam visszatartani, hogy tenyerembe ne vegyem.

Tea még mindig nem mozdult. Úgy érezte, hogy valami lidérc szállta meg, hogy valami hihetetlen túlvilági dolog történik vele. Láttá a friss, fehér lépcsőket és fönt a sánta vízörzöt, és hallotta a szavakat. Kezében táncolt az üres cserépedény, a fékete, csillogó korszó. Valami parancsoló hang szólalt meg benne egyre, egyre. De ő összeszorította a fogát és ülve maradt a medencé szélén. A hang egyre öblösebben szólt, de ő maradt! Akkor egyszer csak fölemelte a korszót, és teljes erejéből az egyik sziklához vágta. Nagyot kacagott hozzá, és elfutott. Emil nagy, dióbarna szeme megtelt örömkönnnyekkel. Hítte, hogy Tea vissza fog térni egy másik korszóval, és akkor, akkor talán egy nap meglesznek a lépcsők egészen a hegy pereméig, a csúcsig, ahonnan repülhet, mint a sas. És lám, Tea nem mondta, hogy üsse agyon a kígyót, lám, Tea nem félti, hisz érzi, hogy barátról van szó. És ha Tea visszajön, akkor majd mesél neki valamit. Majd ha visszajön.

Tea nem jött vissza.

Az anyja jött.

A kötörmelék tovább pattogott a véso alatt, és Emil haja és szeme megtelt köpönnyel. Mindene viszkedett már. Leszállt a forró est, amikor a sziklák csak úgy okádták a melegséget, és Emil, mint mindig, kedvetlenül hazafelé indult. Mikor az Ördögnyereg-re ért, valami undort érzett, valami borzasztó undort ezek iránt az emberek iránt. Valami kimondhatatlan gyűlöletet. S ekkor született meg benne az a gondolat, hogy valami borzasztót kell tennie. Valamit, amit nem felednek el soha. És Emil fülében újra fölzúgtak a távoli fenyesések, és véreben egyre tisztábban érezte, a megmagyarázhatatlan bosszú lüktetését. Nem ment haza. A tóra ment, és megfürdött. Ott legény ült a parton és borozgatott. Emil vizes haját simogatta, és egy olajfának dőlt. Botját maga mellé fektette, és kortyintott egy feléje nyújtott boroskorsóból.

— Még mindig oly lassan bugyog a víz ott fönt? — kérdezte az egyik legény Emilt.

— Még mindig éppoly lassan.

— És unalmas ott fönt? — kérdezte egy göndörhajú legény.

— Nem. Nem unalmas. Egy csöppet sem unalmas. Hogy volna unalmas, amikor dolgozom. Tinektek sem unalmas a halászás hisz dolgoztok. Nem?

— Te, Emil, miért nem mégy el papnak? Hangod szép tiszta, szíved olyan, mint egy báránykéé kezéd sima, mint a víz tükre, szemed oly piszkosan becsületes, hogy az embert megeszi a fene, ha belenéz, No, meg asszonyra sem lesz gondod, úgysem, soha.

Emil a tavat mézte. Feketen csillogott, mint a szurok. Fenekén szén-vagy palarétegek terülnek el, azért oly fekete mindig. Vize pedig tiszta, átlátszó, mint az üveg. Emil gondolkodott. Itt az a'kalam, lám. Ezt nem lehet tovább tűrni. Nem szenvedheti tovább ezeket a bambá, piszkos, halszagú, marakodó embereket. Meghúzta a korszót.

— Tea miatt nem megyek. Minden nap följár hozzám, és soká, soká heverésznünk a barlangban. Tea az enyém! — mondta Emil végtelen nyugalommal, és megint nagyot kortyintott a korszóból. — Én építem a lépcsőket, ő vizet hord fel nekem, ha szomjas vagyok. Majd ha a hegyek csúcsára érnek a lépcsők, akkor elrepülünk, mint a madár.

És ezek a súlyos szavak úgy gördültek elő Emil tüdejéből, mint a legborzasztóbb kinyilatkoztatás. Élvezte, tudta, hogy ez volt a legtöbb, a lepokolibb, amit most a falunak mondhatott.

Tudta, hogy a legények szíve megre-meg, és izmaik megfeszülnek. Itt ismeretlen a tréfa vagy amolyan könnyelmű-en kiejtett, súlytalan szó. A falu népe mindent úgy mond, ahogyan tesz, és ahogyan mondja. Itt soha senki sem me-vet, itt soha senki sem tréfál. Ha az emberek néha beisznak, nem dalolnak, hanem leballagnak a tóra, és üldögél-nek szótlanul, hogy senki se legyen tanúja kedélyeinek esetleges fölszínre buggyanásának. És a forró éjszakák-ban, mint valami különös szellemek, néha föl-fölkacagnak egymagukban ül-dögélve a tóparton. Fölkacagnak vagy fölsírnak. Egyedül, egymagukban te-sziük azt, amit soha, soha együtt nem mernek megtenni: örülnek. Szégyenlik az örömet, szégyenlik a kacajt, a sze-relmet. És ez a szégyenlősség átváltozik valami önmarcangoló, gyűlölködő me-revséggé. Ez a menevség belehúzódik minden kőbe, minden fába, minden tárgyba, ami körülveszi őket. Emil ezért utálta a falut, és ezért szeretett volna belevágni ebbe a halálos mozdulatlan-ságba. Nem félt. Csupán a lépcsőkre gondolt, és egy kicsé fájta a szíve.

A legények kapangáltak a homok-ban, és nagyokat ittak. Emil boldogan látta, hogy itt most mindenki megret-ent, mindenki kétségbeesett, és mér-legeli a lehetőségeket, hogy valami-képpen megmentse magát. Emil sorsa meg volt pecsételve, és a kis vízörző is érezte a halál közelségét. Hisz ott ka-pangált csontos ujjaival a homokban, ott lapult a mogorva kőházakban ott susogott az ecetfák halványzöld levelei között. Emil szerette volna körvonalait látni, most, pár perccel azután, hogy oly kíméletlenül belevágott a falu ar-cába, a falu szívébe, a falu láthatatlan gyöngéjébe. Most szinte megtelt az egész völgyketlen a halál elnyúló, lassú lé-legzésével.

Későre járt az idő. Kinn a tavon pár halászcónak karbidlámpája libegett, a faluban kutyák ugattak, és ebben a ha-talmas kőmedencében, amelynek fene-kén a falu lapult, visszhangzott minden nesz.

Emil elégedetten indult hazafelé. Nyugodtan aludt. Teáról álmodott: va-lami hosszú, fehér úton vitték Teát vé-resen, összedarabolt tagokkal, ő pedig mosolygott, és tenyerében a kedves kí-gyóval, elindult az úton visszafelé.

Kora reggel bátyja ébresztette fel.

— Az lenne a legbecstületesebb, ha én ölnék meg! — mondta, hideg tekinte-tét Emil nagy, dióbarna szemébe fúrva.

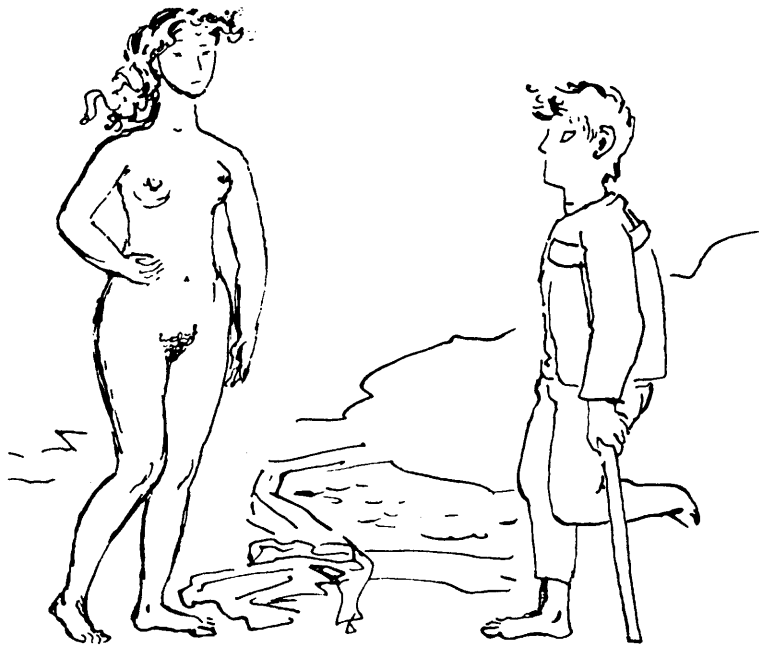
— De te tudod, hogy ez nem a te dolgod... Tudod, hogy butaságot be-szélpsz. Hagyj engem nyugodtan utamra menni. Tudom, mit akartál mondani: a falut izgalom fogta el, az asszonyok veszetten fújnak, a férfiak dühükben bort isznak, és nagyokat köpnek. Ti pe-dig, bősé legények, sértődöttetek vagytok. Mit tudsz te az igazi örömről, a boldogságról? Semmit! Fogalmad sincs ar-ról az útról, mely fölvisz a tiszta légbe, ahol repülhetsz, mint a madár, ahol gondolatod nem ütődik kopár, forró kő-vekkbe, nem verődik embertelen embe-rekbe. Fogalmad sincs arról az útról, amelyet — emberi kéz épített; kes-keny, hogy kocsi nem járhat rajta, de jó embernek, gyalogosnak megfelel. Embernek érted? Nyugodtan járhat rajta, mindegy melyik irányban, fon-tos, hogy megy, fontos, hogy megénke-zik majd valahova, hogy szólni tud, jót vagy rosszat, mindegy, de mozog, és szíve lesz és keze lesz, és változást hoz ide, vagy hirt visz el... — Emil botját nézegette. Fekete erecskeké vonultak rajta spirálisan körül, s olyan száraz volt, hogy szinte pattogott bele. Régi jó bot. Milyen nagy segítség. Emil el-indult a Fekete Sellaire. Még nem tud-ta, mit fog tenni. Még nem jutott odá-ig, hogy határozzon. Agyában ködszerű zúr honolt. Egyszer csak olyan érzése támadt hogy az utolsó, a legutolsó pil-lanatban mégiscsak magyszerű dolgot művel, s kiváéja magát ebből a kelle-metlen helyzetből. De a hóhért be kell várnai, a hóhért be kell várnai!

Tea anyja egy lócán ült. Bort ivott. A kicsiny ablakrésen be-szűrődő kora reggeli fény táncolt ősz haján. Most szinte örült egy csöppnyit, hogy nincs férfiköz a házban. Örült, idegesen örült, ahogyan a bosszúálló szokott örülni.

— Azt hiszem, tudod, hogy itt nincs mit várnunk. Valamelyikünknek meg kell tennie. Neked vagy nekem. Minél előbb, minél előbb. Igazságos gyilkos-ság ez, olyan, hogy utána nem bánt a lelkiismeret. S az a nyomorék még csak el sem futhat, nem is ellenkezhét. Nincs okunk az izgalomra. Egyszerű gyilkosság ez, amit mindenki vár a fa-luban. S rajtunk múlik, hogy az embe-rek újból békében térhessenek nyugó-vóra.

Az asszony eres jobb kezét simogatta. Ő jómaga is szívesen elintézte volna, de

Acs
József
szöveg-
rajza



látni akarta a lányát, mennyire indult föl a kis vízörző hazugságán. Látni akarta, hogyan veszi kezébe a kést, hogyan lép ki a házból.

Tea, a falu legszebb lánya, csak hallgatta anyja szavait, és nem mozdult. Indulatai oly magasra csaptak, hogy végtagjai szinte megbénultak. És telt az idő, és a szoba darabos csendje mindjobban megtelt valami feszültséggel. Akkor hosszú idő után Tea felállt, és az öreg, rozoga szövészekhez lépett, melyen dereshajú anyja kereste mindennapi kenyerüket. Pár kifeszített zsineret összevonó mutató- és hüvelykujja között. Egész halkán szólalt meg:

— Igen. Itt nincs mit gondolkodni. Én fogom elintézni. Én. De úgy, hogy könyörögni fog előttem. Sími fog és jajgatni... Úgy fogom megtenni, hogy előbb lerombolja buta lépcsőit, hogy lemond a magasságról, lemond a kék tengerről. Ez a hülye tulajdonképpen csak szállni akart. Azt hitte, hogy csupán szállni akar. S gondolataimat magával vitte már, szavaival elragadta tekintetem. Milyen különös, igazi ördög... — Akkor egy nagy fekete kenderbe egy széles bándot csavart, és elindult a Fekete Sella-re. A falu hunyorgó tekintete elkísérte egészen az Ördögnyeregig.

Emil szorgalmasan vésegette a lépcsőket, és egész lényét valami különös büszkeség töltötte el. Satnya, nyomorék lábát maga alá húzta, s a szürkésfehér kő egyre porzott vésője alatt. Nem is vette észre, hogy Tea megérkezett. Szorgosan dolgozott, mélyen gondolataiba mélyedve. S Tea lenn a medence szélén, a forrás mellett, meztelenre vetkőzött. Szép fiatal teste fehérén csillogott a sziürke sziklák közt, fehérén szikrázott a forró szélben. Emil tekintete véletlenül vetődött rá, s akkor azt érezte, hogy szíve megáll, hogy arca elfehéredik, hogy keze remeg. Bizonytalanul inogott fönn a magasban. Hullámozott vele a hegy, s a lépcsőzet úgy lengett, mintha papírból lett volna. „Milyen különös most Tea. Milyen fehér, milyen mozdulatlan, s úgy méz, olyan a tekintete, mint a káspenge, mint a balta éle. Milyen vértelen az ajka. Tea... Mintha nem is az a tegnapi Tea volna, aki a sziklához verte a korsót. Ez egy másik lány. Ez a gyilkos”, suttogta maga elé Emil, és halántékán egy kis erecskében hideg verejték futott alá. Nem a haláltól félt most, hanem a valóságtól, mely úgy vágta fejbe, mint valami borzasztó vihar, mint valami émelyítő fuvallat. Remegő kezét botját kereste. Aztán felállt, s fél-

lábán lefelé ugrált a lépcsőn. Béna lába, az akadályoskodó kolonc, ott kálimpált utána. Megállt. Most, amikor ott volt öt-hat méternyire ez a tünemény, most, amikor látta azt, amit soha senki sem látott eddig, most érezte, hogy a valóság olyan kegyetlen, s hogy a lépcsők nagy álma mennyire gyerekes dolog volt. Egyszerre felmőtt férfinak érezte magát. Itt volt előtte ebben a fehér testben az egész falu, pontosan olyan kegyetlenül és kérlelhetetlenül, mint délutánonként a fekete küldöttség, de most fehérén, mint a patyolat, s ez jelentette a véget. A lány talán alkalmat akar adni neki, hogy megtegye azt, amit hazudott, amit elhíresztelt. Hogy magyarázata legyen, igazi oka a megtorlásnak. Milyen aprólékosan kidolgozta, és milyen következetesen végig számítja vezetni azt az undok tervet. Mit jelent ez a vérfagyasztó alaposság? Soha sem hitte volna, hogy a halál ennyire lelkiismeretesen és megdölgöndtán végzi munkáját.

„Milyen szép ez a meztelen test”, gondolta, „milyen egyszerű ez a fehér meztelenség... Tea! A lépcsők végén már érezheted a tenger sós lehelletét, ott fönt már hallhatod a pálmák susogását; de a lépcsőzet nem vezet az égbe. Csak a gondolat repülhet, a lépcsőzet viszont csak lelátó, s tudom már, hogy a kígyó nem dalol, hogy én dalolok csupán, s hogy a sas szállhat, az ember marad itt a földön. És szenved és vágyakozik. Öltözz fel, és hagyj magamra. Az igazság keserű, de jó tudni.

Ha meg akarsz bosszulni, ne így tedd. Késsel vagy balfával, hogy szétfröccsenjen a vérem, nem félek a haláltól, csupán undorodok ettől a játéktól, amit velem űzöl.”

A lány ott állt lent, mint valami szobor, hideg tekintetét Emilre szegezte, és szinte nem látott, nem hallott. Olyan volt, mint egy halott szűz. S ami élt benne, az ott volt lenn, a halászfaluban, az emberek között, akik Emil szerint valamiféle büntetésből maradtak ennyire magukra. A lány elindult Emil felé a lépcsőkön. Borzasztó gyűlölet vezérelte minden mozdulatát, minden lépését. Emil leült az egyik lépcsőfokra. Higgadt volt megint, mint amikor a lépcsőket véste. S most rádöbbsent, hogy itt nincs veszíteni valója. Neki igazán nincs veszíteni valója, bármit csinál is, az eredmény ugyanaz. Csupán a tétlenség bűn most. Ott állt előtte a fehér szobortest, s a szépenálló száj most formálta belül a szavakat, melyekre ő, a sánta vízörző Emil nem volt kíváncsi. Lassan felemelkedett. Nézegette a lány fejét, szép fekete haját, aztán a kifényesített feszítővassal teljes erőből lesújtott. Egyszerre a szét-tört korsó jutott eszébe. „Igazán nem volt mit veszítenem”, gondolta még egyszer, és visszaballagott a legfelső lépcsőfokra. A leány élettelen teste lent libegett a bugyogó, gyülemelő vízecskeben. Emil pedig várta a késő délutánt, amikor az Ördögnyereg felől feltűnik a falu fekete küldöttsége, a korsós, mogorva asszonysereg.

